

**SCURTĂ ISTORIE A CONCEPTULUI DE
KINETOTERAPIE ÎN ROMÂNIA - de vorbă cu
prof. univ. dr. MARCU VASILE**

**SUCCINT HISTORY OF PHYSICAL THERAPY
CONCEPT IN ROMANIA
- speaking with Prof.PhD. MARCU VASILE**

prof. univ.dr. Marcu Vasile

L-am rugat pe domnul profesor univ.dr. Marcu Vasile, în acest moment pensionar, profesor asociat la Universitatea din Oradea, conducător de doctorat la Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport din București, să ne spună câteva cuvinte despre istoria contemporană trăită a kinetoterapiei, în România.

V. Marcu: Consider că este bine a preciza că există o întreagă istorie în România, a utilizării în scopuri curative, a exercițiului fizic. Dintotdeauna s-a considerat că exercițiul fizic este unul dintre cele mai eficiente “medicamente” naturale active, cu efecte miraculoase.

Cum credeți că a fost constituit sistemul românesc de educație fizică și sport, incluzând și gimnastica medicală?

V.Marcu: În formarea sistemului românesc de educație fizică și sport s-a mers pe linia sistemului suedez al lui Pehr Henrik Ling¹, în care un important capitol îl reprezintă gimnastica medicală. Ling, un fost ofițer suedez, rănit în război, a aplicat asupra propriului corp exercițiul fizic, pentru a-și recupera starea de sănătate.

Și cum credeți că a apărut în acest sistem românesc conceptul de gimnastică medicală?

V.Marcu: În acest context, încă din 1921/ 1922, în planul de învățământ al primei instituții de învățământ superior din România pentru pregătirea profesorilor de educație fizică, doctorul Felix a introdus o disciplină numită *Gimnastică medicală*. Prin aceasta s-a urmărit ca în formarea de ansamblu a profesorilor de educație fizică să existe preocuparea pentru atitudinea corectă a corpului și a segmentelor lui, precum și pentru cunoașterea mijloacelor de prevenire și corectare a deficiențelor fizice.

Gimnastica medicală a existat în toată această perioadă în planurile de învățământ ale facultăților de educație fizică și sport?

V.Marcu: Da. În toți anii, profesorii de educație fizică au parcurs și cursuri de gimnastică medicală și masaj, fiind pregătiți să aplice în scop curativ exercițiul fizic. Este păcat că astăzi, în curriculele pentru formarea profesorilor de educație fizică, aceste preocupări nu și-au mai găsit locul.

¹ **Pehr Henrik Ling** (15 Noiembrie 1776, Södra Ljunga – 3 Mai 1839) a fost un kinetoterapeut suedez, autorul gimnasticii medicale. El a descoperit că exercițiile fizice zilnice l-au ajutat să își recapete complet sănătatea și de aceea s-a gândit să pună această nouă descoperire a sa și în folosul altor persoane. El a văzut un potențial în adaptarea acestor tehnici pentru a fi folosite în promovarea sănătății în multe situații patologice. De aceea, a urmat cursuri de anatomie și fiziologie și apoi întreaga curiculă a unui medic. Apoi a elaborat un sistem de gimnastică, exerciții și manevre, împărțit în patru ramuri, (1) pedagogică, (2) medicală, (3) militară, (4) estetică, care i-au demonstrat teoriile conform rigorilor științifice occidentale, necesare pentru a integra și aproba acest sistem de către alți practicieni în domeniul sănătății.

Cum a apărut specializarea *Cultură Fizică Medicală*?

V.Marcu: Revenind în dezvoltarea Institutului de Cultură Fizică (ICF) din București, regretatul prof.univ. dr. docent Adrian N. Ionescu, a creat o specializare de Cultură fizică medicală.

După încetarea din viață a profesorului, specializarea s-a desființat. Ne simțim obligați să precizăm că între 1970-1983, specializarea Cultură fizică medicală s-a menținut doar la Oradea, la Institutul Pedagogic de 3 ani. Tot aici, între 1983 – 1989 s-a realizat câte o școală de vară pentru pregătirea postuniversitară a specialiștilor în cultură fizică medicală (CFM-iști).

Dar cum a apărut specializarea Kinetoterapie în România?

V.Marcu: În anii 1990 – 1991, un ONG francez “L’equilibre”, având numeroși voluntari cu specializarea **masokinesiterapie** (denumirea din franceză a specializării), a avut numeroase intervenții, mai ales în instituțiile de ocrotire a persoanelor cu dizabilități din România. S-a constatat atunci că în România nu avem suficient personal specializat pentru asistența kinetică a persoanelor cu dizabilități. “L’equilibre” a propus conducerii de atunci a Institutului de Educație Fizică și Sport (IEFS) din București, astăzi Universitatea Națională de Educație Fizică și Sport (UNEFS), organizarea unui colegiu, deci un învățământ de scurtă durată (de 3 ani), pentru a pregăti asistenți de masokinesiterapie.

În 1991, Rectorul de atunci, prof.univ.dr. Tiberiu Ardelean, m-a invitat la o întâlnire pentru a stabili modalitatea prin care să cerem Ministerului înființarea aceluiași colegiu. În acel moment mi-am exprimat dezamăgirea, considerând că ar fi o întoarcere înainte de anii '50. După cum spuneam, din anii '50, regretatul Adrian N. Ionescu pregătea CFM-iști cu studii universitare de lungă durată. Atunci am propus să cerem Ministerului o specializare nouă în România, pe domeniul de licență **KINETOTERAPIE**. Eu publicasem deja, prin '83, cartea „Masaj și kinetoterapie”, în Editura Sport Turism din București, singura în acel moment pe domeniu, din țară. Este adevărat că, cu două luni înainte, excelentul specialist Clement Baciu publicase la aceeași editură lucrarea „Kinetoterapia pre și postoperatorie”. Menționez că în lucrarea lui Clement Baciu sunt citate și schițe luate din cartea mea, cu trimitere bibliografică la notele mele de curs. Clement Baciu nu putea avea acces la notele mele de curs, care erau la mine în geantă. Ulterior am aflat că profesorul Clement Baciu fusese numit referent științific la cartea mea (de menționat că editurile păstrau în anonimat numele referenților științifici). Oricum, ulterior, i-am mulțumit domnului profesor pentru introducerea noțiunii de kinetoterapie în România.

Așadar, am fost desemnat de colegii care ne-am întrunit la IEFS, să intru la Ministrul de atunci, dl. Mihai Șora, cu solicitarea de a aproba deschiderea cursurilor pentru specializarea Kinetoterapie la București și Oradea. Îmi aduc aminte că ieșind de la dl. Ministru cu solicitarea aprobată, am fost întâmpinat de consilierul pe probleme de sport al ministrului, dl. Mircea Lovin, care mi-a făcut propunerea de a introduce în solicitare și Universitatea din Bacău. Am revenit la dl. Ministru, și astfel au apărut, începând cu anul universitar 1992-1993, primele specializări din domeniul de licență Kinetoterapie, din România, la București, Bacău și Oradea.

Dar de ce kinetoterapie?

V. Marcu: Am constatat că fiecare popor și-a adoptat propria terminologie pentru această profesiune. Francezii spun *masokinesiterapie*, americanii spun *physical therapy* (în traducere exactă terapie fizicală, ceea ce mi s-a părut atunci că nu sună bine în limba română), nemții spun *kranken gymnastic*, maghiarii spun *gyógy-torna*, britanicii și nordicii spun *physiotherapy*.

Noi am spus kinetoterapie, cuvânt provenit din grecescul *kinetos = mișcare și terapevein = totalitatea mijloacelor de prevenire, tratare și recuperare funcțională*. Am considerat că denumirea de kinetoterapie include așadar utilizarea mișcării pentru prevenire, tratate și recuperare funcțională. Precizez că specializarea kinetoterapie este stabilită prin hotărâre de guvern, cum de altfel, tot prin hotărâre de guvern sunt acreditate și specializările de licență și masterat.

Cum au fost create planurile de învățământ pentru specializarea kinetoterapie?

V. Marcu: Țin să precizez că planurile de învățământ pentru aceste specializări au fost adoptate în vara anului 1992 la Congresul de Medicină Fizică, Balneologie și Recuperare Medicală, desfășurat la Cazinoul din Sinaia. La acest congres s-a desfășurat un atelier de lucru cu

participarea tuturor celor prezenți, la care am fost desemnat mediator, împreună cu regretatul conf.univ.dr. Ioan Negoescu, din Băile Felix. Atunci, prin intervențiile de acolo, s-au constituit liniile directoare ale curicului școlare pentru specializarea KINETOTERAPIE.

Eu mă mândresc cu faptul că acele prime planuri de învățământ, înainte de a fi aprobate de către minister, au fost avizate cu semnătură și parafă de către dl. prof. univ. dr. Nicolae Teleki, Președinte al Forumului Medicilor de Medicină Fizică, Balneologie și Recuperare Medicală și Director al Institutului de Recuperare din capitală.

Cum s-a stabilit conținutul programelor analitice pentru fiecare disciplină din planurile de învățământ?

V.Marcu: Pas cu pas, prin întâlniri trilaterale la București, Bacău și Oradea, la care au participat prestigioși specialiști medici și profesori de educație fizică, s-a stabilit conținutul programelor analitice și s-a îmbunătățit treptat planul de învățământ. Este obligatorie menționarea participării directe, de mare valoare, a CFM-iștilor orădeni Elisabeta și Zoltan Pasztai și a medicilor Ion Negoescu și Gheorghe Moraru. Personal, consider că promoția a II-a, a III-a și a IV-a au avut cel mai bun plan de învățământ. Noi ne mândrim că în baza acelei curricule universitare s-au obținut competențe complexe pentru specialiștii domeniului. România a devenit membru cu drepturi depline, atât în Confederația Mondială de Kinetoterapie, cât și în cea europeană.

Cum s-au creat asociațiile profesionale de kinetoterapie?

V. Marcu: În anul 1995, un grup de kinetoterapeuți din America (physical therapists) au solicitat o întâlnire a specialiștilor domeniului din România, întâlnire ce a avut loc la Cluj-Napoca, unde au fost prezenți CFM-iști din toată țara (București, Cluj- Napoca, Oradea, Timișoara, Bacău, Iași etc.). Imediat după aceea a fost creată la Oradea Fundația Universitară pentru Kinetoterapie Oradea (FUKO), apoi asociația CFM-iștilor din București, avându-l protagonist pe regretatul George Andreiță. Ulterior s-a format la București Asociația Profesională a Kinetoterapeuților Muntenia (APK Muntenia), având-o ca protagonistă pe doamna CFM principal Elena Căciulan, care ulterior și-a susținut doctoratul în specialitate. Apoi a apărut Asociația CFM-iștilor și Kinetoterapeuților „Moldova” din Iași, protagonist fiind, printre alții, Leonida Tăbăcaru. În același context cred că este bine să menționăm că în această perioadă au fost organizate cursuri intensive de pregătire în domeniul kinetoterapiei a CFM-iștilor din toată țara, toți primind competențe de kinetoterapie.

Cum s-a creat Federația Română a Asociațiilor de Kinetoterapie?

V.Marcu: În această perioadă, FUKO a accesat și a derulat proiectul „EU-PHARE”, intitulat „Kinetoterapeut astăzi în România – KAR”, proiect cu sprijinul căruia a avut loc, în 1996, prima Conferință Națională de Kinetoterapie, și apoi, în 1997, primul Congres Național de Kinetoterapie, la Băile Felix. Cu această ocazie a fost aprobat Curriculum Național, dar și statutul kinetoterapeutului în România și codul său deontologic. S-au adoptat atunci și organele de conducere ale asociațiilor de kinetoterapie, constituindu-se Federația Română a Asociațiilor de Kinetoterapie (FRAK). FRAK, stabilindu-și un regulament propriu, și-a propus în mod deosebit promovarea pe toate căile a kinetoterapiei în România. Federația a fost implicată în numeroase proiecte Europene, făcându-se cunoscută încă dinainte de a deveni membră WCPT. Amintim cel mai important proiect european THENAPA, desfășurat pe 3 etape diferite, a câte 3 ani fiecare. În proiect a fost implicată FUKO și Universitatea din Oradea, prin specialiștii de la Catedra de Kinetoterapie. La aceste proiecte au participat practic toate universitățile europene care pregătesc kinetoterapeuți.

Cum apreciați pregătirea studenților din cele trei centre unde s-a creat specializarea kinetoterapie?

V. Marcu: Cu frumoase aduceri aminte mă gândesc că în fiecare an ne vedeam toamna la Bacău, iarna la București și în mai la Oradea, cu ocazia organizării unor sesiuni științifice studentești, la care se mergea cu autocarele. Apreciez că s-a realizat o pregătire foarte bună a studenților, dovadă sunt rezultatele de excepție ale acestora în activitatea practică de astăzi.

Cum am devenit membri WCPT?

V. Marcu: În baza hotărârilor FRAK, noi am solicitat aderarea la WCPT. De drept, am fost primiți în WCPT la Congresul de la Yokohama din Japonia, 1999. Să precizăm și că ulterior România a devenit membră cu drepturi depline și a WCPT regiunea Europa (WCPT-E). Ne mândrim și cu faptul că din 2000, în două mandate succesive, România a fost reprezentată prin conf.univ.dr. Șerbescu Carmen, care a îndeplinit funcția de Vicepreședinte al WCPT-E.

Observați că România, abia din 2007 a devenit membră a Uniunii Europene, iar pe linia kinetoterapiei, eram reprezentați în WCPT-E cu funcția de vicepreședinte încă din anul 2000.

Cum a apărut Revista Română de Kinetoterapie?

V. Marcu: În anul 1995 ne gândeam să realizăm o revistă de specialitate. Primul număr a apărut cu sprijinul Filialei Academiei Olimpice Române din Mainheim, Germania, director fiind prof.univ.dr. C.I.Bucur. Apoi am reușit să rezolvăm apariția Revistei Române de Kinetoterapie prin Editura Universității din Oradea, sub egida Fundației Universitare pentru Kinetoterapie Oradea și apoi sub egida FRAK, prin eforturile deosebite ale d-nei Mirela Dan, astăzi profesor universitar doctor la Universitatea Vasile Goldiș din Arad. De la numerele 19-20, redactor șef al revistei a devenit colega noastră lect.univ.dr. Ciobanu Doriana, în acest moment, prin eforturile deosebite ale domniei sale, revista fiind inclusă în cele mai importante baze de date internaționale (SCIPPO, EBSCO Publishing, Index Copernicus, DOAJ (Directory of Open Access Journals), DRJI (Directory of Research Journals Indexing)). Suntem fericiți că în această revistă, singura de specialitate din țară, apar mereu cele mai importante cercetări din domeniu ale profesioniștilor români și străini.

Cum apreciați aplicarea sistemului Bologna în România, în privința kinetoterapiei?

V. Marcu: Din 2004, prin trecerea la sistemul Bologna în învățământul superior, domeniul de licență *Kinetoterapie* a fost scos, probabil din vina noastră, poate pentru că nu am știut să ne impunem punctele de vedere. De altfel, noi aveam în 1996 prima promoție de kinetoterapeuți din istoria dintotdeauna a învățământului superior românesc, și ne-au trebuit aproape 2 ani să introducem în Clasificatorul ocupațiilor din România profesiunea de kinetoterapeut. Cu lipsă de modestie trebuie să precizăm că încă din acea perioadă ne-a preocupat realizarea unei legi a profesunii, lege care este încă în dezbatere parlamentară. Probabil această întârziere se datorează și enormei greșeli de a renunța la domeniul de licență *Kinetoterapie*.

Dar astăzi?

V. Marcu: Am militat pe toate căile, și până la urmă am reușit să revenim la domeniul de licență *Kinetoterapie*, din 2010. Noi suntem fericiți că practic, toate facultățile care pregătesc profesori de educație fizică și sportivă au acreditat specializarea *Kinetoterapie*, fiecare având cel puțin un masterat acreditat pe domeniu. În același timp ne bucurăm că asociațiile profesionale își diversifică și își îmbunătățesc activitatea, astfel încât suntem convinși că prin acest fapt, va spori calitatea asistenței kinetice și implicit, calitatea vieții tuturor oamenilor.

Nu credeți că se formează prea mulți kinetoterapeuți?

V. Marcu: Deși anual sunt formați sute de kinetoterapeuți, aceștia cu siguranță că își vor găsi locul de muncă, pe măsură ce se va reforma întregul sistem românesc de asistență medicală. De exemplu, în Belgia, revin cam 500 de persoane unui kinetoterapeut, și cu toate acestea nu există șomeri kinetoterapeuți.

Cum vedeți situația de astăzi?

V. Marcu: Sincer, sunt deosebit de optimist pentru că specialiștii formați de noi, și care azi sunt în plenitudinea forțelor, sunt și vor fi mult mai buni decât noi. Faptul că ați schimbat denumirea federației în Federația Română a Asociațiilor de Fizioterapie (FRAF), consider că poate fi un pas înainte în a include sub același sceptru toate specializările care există în România astăzi, pentru asigurarea asistenței kinetice a populației. Eu pe toate le apreciez, chiar dacă sufletul meu rămâne la kinetoterapie. Kinetoterapeuții trebuie să fie sufletul organizațiilor profesionale, fără însă a-i neglija pe ceilalți. Mă doare sufletul când mă gândesc ce recunoaștere internațională avem în comparație cu felul în care suntem considerați ca organizație în țară. Eu personal, am

implementat la UNEFS teme de doctorat din kinetoterapie, teme care au apărut și la celelalte școli doctorale, asta însemnând pregătire doctorală de cea mai înaltă calitate.

Îi așteptăm pe cei mai buni absolvenți de masterate să se înscrie la școlile doctorale din țară și străinătate. Numai printr-o pregătire de înalt nivel, kinetoterapia se poate impune în mod real.

Eu vă doresc succes tuturor!

consemnează
lect.univ.dr. Ciobanu Doriană